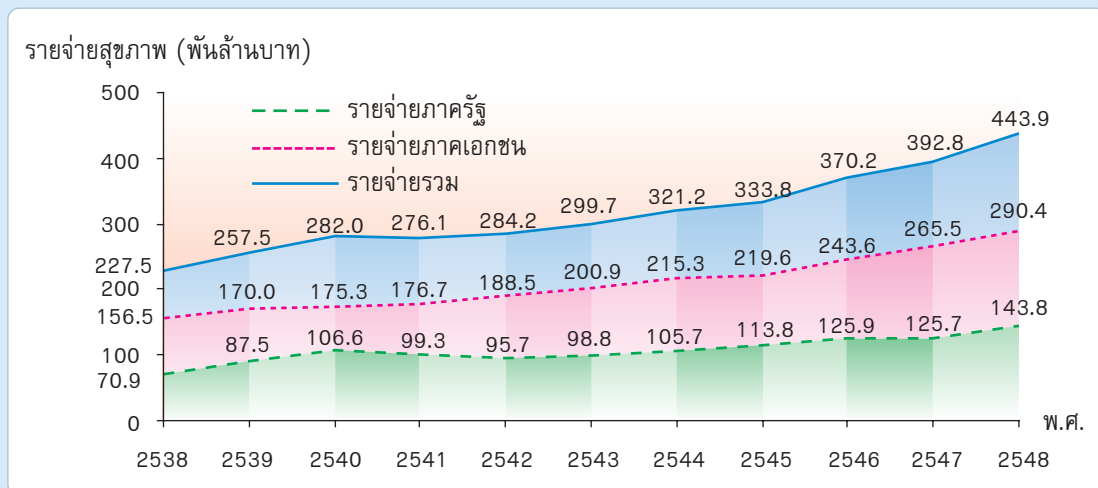

4. รายจ่ายด้านสุขภาพ

4.1 แนวโน้มรายจ่ายด้านสุขภาพภาพรวม

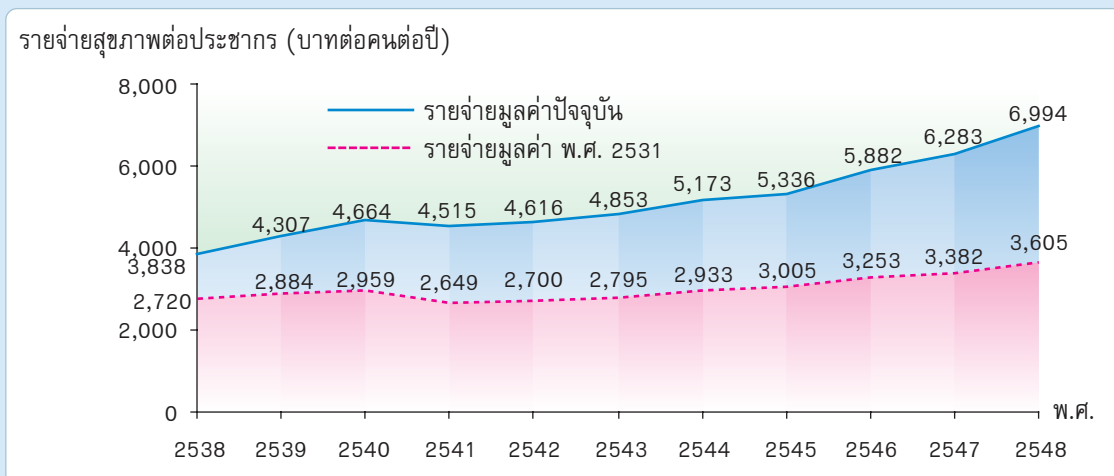
ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา รายจ่ายเพื่อสุขภาพของประเทศไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเพิ่มขึ้นจากมูลค่า 25,315 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2523 เป็นมูลค่า 434,974 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2548 (ตารางที่ 6.15 และ ภาพที่ 6.63) ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 17.2 เท่า หากคิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อหัวประชากร เพิ่มขึ้นจาก 545 บาท ใน พ.ศ. 2523 เป็น 6,994 บาท ใน พ.ศ. 2548 (ภาพที่ 6.64) หรือเพิ่ม 12.8 เท่าในมูลค่าปัจจุบัน

ภาพที่ 6.63 รายจ่ายสุขภาพรวม และรายจ่ายสุขภาพภาครัฐ และภาคเอกชน พ.ศ. 2538 - 2548

- ที่มา :
1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานได้ประชาชาติของไทย พ.ศ. 2494 - พ.ศ. 2548
 2. นพ.วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร, ทุกซ์ สมุทัย ในระบบสาธารณสุข พ.ศ. 2539
 3. Charles Myers, Financing Health Services and Medical Care in Thailand, 1985

ภาพที่ 6.64 รายจ่ายสุขภาพภาพรวมต่อประชากร มูลค่าปัจจุบัน และมูลค่า ณ พ.ศ. 2531 ระหว่าง พ.ศ. 2538 - 2548

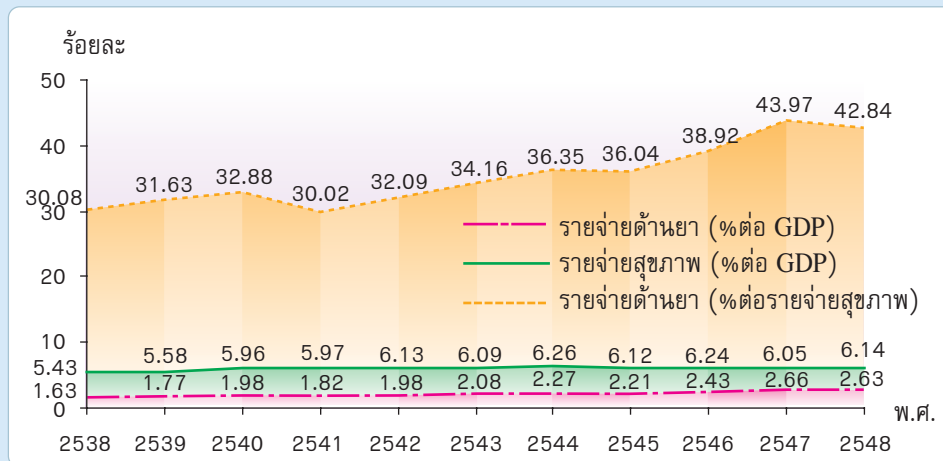

ที่มา: ตารางที่ 6.15 และตารางที่ 6.17

หากคิดเป็นร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ใน พ.ศ. 2523 เป็นร้อยละ 6.1 ใน พ.ศ. 2548 (ภาพที่ 6.65) โดยเพิ่มในอัตราที่เร็วกว่าการเพิ่มของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ กล่าวคือ รายจ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 7.7 ต่อปี ในมูลค่าจริง ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี (ตารางที่ 6.16) โดยรายจ่ายด้านสุขภาพส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อการรักษาพยาบาล จะเห็นได้จากรายจ่ายด้านยามีสัดส่วนสูงขึ้นเป็นร้อยละ 42.8 ต่อรายจ่ายด้านสุขภาพทั้งหมด ใน พ.ศ. 2548 (ตารางที่ 6.16 และ ภาพที่ 6.65)

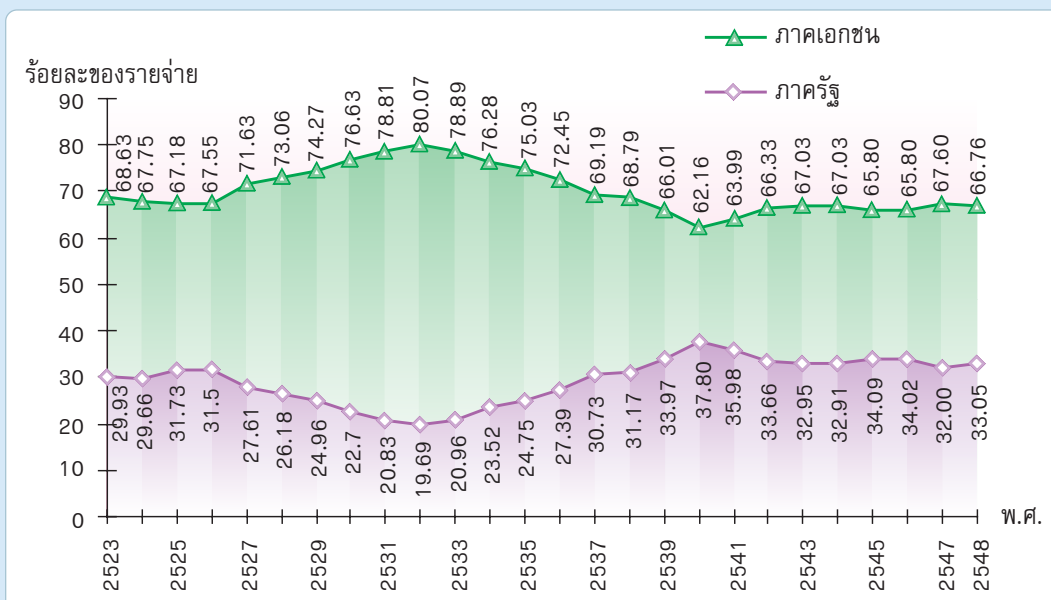
ภาพที่ 6.65 รายจ่ายด้านสุขภาพและรายจ่ายด้านยาต่อ GDP และรายจ่ายด้านยาต่อรายจ่ายด้านสุขภาพ ระหว่าง พ.ศ. 2538 - 2548

ที่มา: ตารางที่ 6.16

นอกจากนี้ หากพิจารณาตามแหล่งที่มาของรายจ่ายด้านสุขภาพ จะพบว่าส่วนใหญ่ของรายจ่ายด้านสุขภาพเป็นของภาคเอกชน ซึ่งรวมถึงรายจ่ายของครัวเรือน โดยคิดเป็นร้อยละ 66.8 ของรายจ่ายด้านสุขภาพทั้งหมด ใน พ.ศ. 2548 ในขณะที่รายจ่ายสุขภาพภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 33 ของรายจ่ายด้านสุขภาพ (ภาพที่ 6.66)

ภาพที่ 6.66 แนวโน้มสัดส่วนรายจ่ายด้านสุขภาพ ภาครัฐและภาคเอกชน พ.ศ. 2523 - พ.ศ. 2548

ที่มา : ตารางที่ 6.17

ตารางที่ 6.15 รายจ่ายด้านสุขภาพ มูลค่าปัจจุบัน พ.ศ. 2523 - พ.ศ. 2548 (ล้านบาท)

พ.ศ.	ภาครัฐ						ภาคเอกชน				เงินช่วยเหลือต่างประเทศ		รวมรายจ่ายเพื่อสุขภาพทั้งหมด	รายจ่ายสุขภาพต่อคนต่อบาท	ร้อยละของ GDP
	กระทรวงสาธารณสุข	กระทรวงอื่น ๆ	สวัสดิการข้าราชการ	สวัสดิการรัฐสาหกิจ	กองทุนทดแทนแรงงาน	ประกันสังคม	รวม	ร้อยละ	ประกันสุขภาพกับบริษัทเอกชน	ครัวเรือนและนายจ้าง	รวม	ร้อยละ			
2523	4,495	2,210	660	111	100	-	7,576	29.93	224	17,150	17,374	68.68	25,315	544.94	3.82
2524	5,572	2,535	995	167	149	-	9,418	29.66	284	21,229	21,513	67.75	31,755	668.70	4.18
2525	6,652	2,838	1,219	204	153	-	11,066	31.73	318	23,109	23,427	67.18	34,873	719.16	4.14
2526	7,902	3,134	1,482	248	205	-	12,971	31.50	350	27,469	27,819	67.55	41,181	832.63	4.47
2527	8,618	3,467	1,791	300	250	-	14,426	27.61	469	36,951	37,420	71.63	52,241	1,036.61	5.29
2528	9,044	3,716	2,157	362	236	-	15,515	26.18	547	42,751	43,298	73.06	59,265	1,146.75	5.61
2529	9,275	3,965	2,594	435	221	-	16,490	24.96	630	48,432	49,062	74.27	66,060	1,254.78	5.83
2530	9,525	4,082	2,828	474	274	-	17,183	22.70	756	57,258	58,014	76.63	75,704	1,439.10	5.82
2531	10,373	4,338	3,156	529	347	-	18,743	20.83	951	69,955	70,906	78.81	89,968	1,649.70	5.77
2532	11,733	4,448	3,521	590	397	-	20,689	19.69	1,162	82,988	84,150	80.07	105,091	1,895.31	5.66
2533	16,225	4,558	4,316	723	443	-	26,265	20.96	1,403	97,450	98,853	78.89	125,302	2,224.04	5.74
2534	20,569	4,699	5,127	859	624	778	32,656	23.52	1,544	104,348	105,892	76.28	138,818	2,449.93	5.54
2535	24,604	4,840	5,854	981	753	2,057	39,089	24.75	1,775	116,745	118,520	75.03	157,965	2,753.20	5.58
2536	32,898	4,928	7,906	1,291	927	2,473	50,423	27.39	2,061	131,297	133,358	72.45	184,062	3,141.85	5.81
2537	39,319	5,558	9,954	1,668	1,169	3,773	61,441	30.73	2,307	136,047	138,354	69.19	199,949	3,405.40	5.51
2538	45,833	6,677	11,156	1,869	1,370	3,991	70,896	31.17	4,984	151,508	156,492	68.79	227,477	3,837.50	5.43
2539	55,861	7,768	13,587	2,418	1,610	6,239	87,483	33.97	6,296	163,693	169,989	66.01	257,507	4,307.00	5.58
2540	68,934	7,182	15,503	2,756	1,987	10,245	106,607	37.80	7,518	167,780	175,298	62.16	282,001	4,663.80	5.96
2541	65,065	5,740	16,440	2,817	1,630	7,637	99,329	35.98	7,803	168,876	176,679	63.99	276,090	4,514.50	5.97
2542	62,787	6,087	15,174	2,539	1,404	7,676	95,667	33.66	8,171	180,356	188,527	66.33	284,235	4,615.90	6.13
2543	63,001	6,195	17,062	1,622	1,257	9,623	98,760	32.95	7,291	193,634	200,925	67.03	299,757	4,852.80	6.09
2544	61,563	7,134	19,180	3,013	1,277	13,543	105,710	32.91	8,400	206,942	215,342	67.03	321,239	5,173.40	6.26
2545	70,923	6,884	20,475	3,081	1,220	11,223	113,806	34.09	9,734	209,886	219,620	65.80	333,798	5,336.10	6.12
2546	74,134	8,579	22,679	3,971	1,480	15,113	125,956	34.02	11,128	232,457	243,585	65.80	370,206	5,881.90	6.24
2547	77,721	7,056	19,798	4,101	1,490	15,553	125,719	32.00	12,581	252,956	265,537	67.60	392,829	6,282.60	6.05
2548	85,914	6,070	28,951	3,741	1,507	17,592	143,775	33.05	13,861	276,547	290,408	66.76	434,974	6,993.60	6.14

ที่มา :

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายได้ประชาชาติของไทย พ.ศ. 2494 - พ.ศ. 2548
2. นพ.วีโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร. ทุกข์ สมุทัย ในระบบสาธารณสุข พ.ศ. 2539
3. Charle Myers, Financing Health Services and Medical in Thailand, 1985

หมายเหตุ : วิธีการประมาณค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ

1. กระทรวงสาธารณสุข ใช้ตัวเลขจริง จากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
2. กองทุนทดแทนแรงงาน / ประกันสังคม ใช้ตัวเลขจริงจากสำนักงานประกันสังคม
3. สวัสดิการข้าราชการ ใช้ตัวเลขจริงจากกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
4. รายงานด้านสุขภาพของครัวเรือนและนายจ้าง ใช้ตัวเลขจากรายได้ประชาชาติของประเทศไทยจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยตั้งแต่ พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา มีการปรับข้อมูลใหม่คือ รายงานด้านสุขภาพของครัวเรือนและนายจ้าง จะมีเฉพาะค่ารักษาพยาบาล ค่ายาเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์เท่านั้น โดยตัดส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายด้านบริการประกันอุบัติเหตุออกไปไว้ในหมวดบริการอื่น ทำให้รายจ่ายดังกล่าวลดลง
5. กระทรวงอื่น
 - 5.1 พ.ศ. 2523-2526 ใช้จาก Financing Health Services and Medical Care in Thailand, Charles Myers, 2528.
 - 5.2 พ.ศ. 2527-2535 (ปีที่ใช้ตัวเลขจากทุกซ์ / สมุทัย ของ น.พ.วิโรจน์)
 - 5.3 พ.ศ. 2527-2535 (ปีที่ใช้ 2 ปีติดกันเฉลี่ย)
 - 5.4 พ.ศ. 2537-2543 ใช้ตัวเลขจัดสรรงบประมาณจากสำนักงบประมาณ
 - 5.5 พ.ศ. 2544 - 2548 ใช้ตัวเลขรายจ่ายจริงจากกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ประมวลผลโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
6. สวัสดิการรัฐวิสาหกิจ
 - คิดเป็นสัดส่วนคงที่ของสวัสดิการข้าราชการ โดยคิด = $\text{สวัสดิการข้าราชการ} \times \frac{1,668}{9,954}$
(ใช้ตัวเลข พ.ศ. 2537 จาก NHA เป็นฐานในการคำนวณ)
 - พ.ศ. 2539-2548 ใช้ตัวเลขจริงจากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ, สำนักงบประมาณ
7. ประกันสุขภาพกับบริษัทเอกชน

ข้อมูล พ.ศ. 2523-2529 Charles Myers ได้จากกรมการประกันภัย

พ.ศ. 2537 วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร

 - 7.1 พ.ศ. 2523-2526 ใช้ paper ของ Charles Myer
 - 7.2 พ.ศ. 2527-2537 ใช้สัดส่วน private insurance ต่อ Total private health expenditure ระหว่าง พ.ศ. 2526 (~ 1.26) และ พ.ศ. 2537 (~ 1.62) แล้วเฉลี่ยสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
 - 7.3 พ.ศ. 2538-2548 ใช้ตัวเลขจริงจากกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์
8. เงินช่วยเหลือต่างประเทศ
 - 8.1 พ.ศ. 2523 - 2526 ใช้ paper Charles Myers
 - 8.2 พ.ศ. 2527 - 2535 (คู่) ใช้ paper Viroj
 - 8.3 พ.ศ. 2527 - 2536 ใช้ค่า 2 ปี ติดกันเฉลี่ย
 - 8.4 พ.ศ. 2537 - 2544 ใช้ตัวเลขจาก วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียรและคณะ, รายงานบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2537 - 2544
 - 8.5 พ.ศ. 2545 - 2548 รวบรวมข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก กรมวิเทศสหการและกรมทุกกรมในกระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 6.16 รายจ่ายด้านยาและรายจ่ายด้านสุขภาพเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พ.ศ. 2523 - พ.ศ. 2548 (ล้านบาท)

พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ		รายจ่ายด้านสุขภาพ			รายจ่ายด้านยา			
	มูลค่าจริง	มูลค่าในปี พ.ศ. 2531	อัตราเพิ่ม	มูลค่าจริง	มูลค่าในปี พ.ศ. 2531	อัตราเพิ่ม	มูลค่าในปี พ.ศ. 2531	อัตราเพิ่ม	ร้อยละของ GDP
2523	662,482	913,733	4.61	25,315	34,916	-	-	-	-
2524	760,356	967,706	5.91	31,755	40,415	15.75	-	-	-
2525	841,569	1,019,501	5.35	34,873	42,246	4.53	-	-	-
2526	920,989	1,076,432	5.58	41,181	48,131	13.93	19,502	-	1.81
2527	988,070	1,138,353	5.75	52,241	60,187	25.05	23,767	21.87	2.09
2528	1,056,496	1,191,255	4.65	59,265	66,824	11.03	29,674	24.85	2.49
2529	1,133,397	1,257,177	5.53	66,060	73,275	9.65	20,708	-30.21	1.65
2530	1,299,913	1,376,847	9.52	75,704	80,184	9.43	22,616	9.21	1.67
2531	1,559,804	1,559,804	13.29	89,968	89,968	12.20	26,674	17.94	1.71
2532	1,856,992	1,749,952	12.19	105,091	99,033	10.08	31,817	19.28	1.82
2533	2,183,545	1,945,372	11.23	125,302	111,635	12.72	31,511	-0.96	1.62
2534	2,506,635	2,111,862	8.56	138,818	116,955	4.77	33,249	5.51	1.57
2535	2,830,914	2,282,572	8.08	157,965	127,368	8.90	34,486	3.72	1.51
2536	3,170,258	2,473,937	8.38	184,062	143,634	12.77	33,059	-4.14	1.34
2537	3,629,341	2,722,006	10.03	199,949	149,962	4.41	39,617	19.83	1.45
2538	4,186,212	2,967,542	9.02	227,477	161,255	7.53	48,514	22.46	1.63
2539	4,611,041	3,087,751	4.05	257,507	172,438	6.93	54,536	12.41	1.77
2540	4,732,610	3,002,925	-2.75	282,001	178,935	3.77	58,838	7.89	1.98
2541	4,626,447	2,715,051	-9.59	276,090	162,025	-9.45	48,643	-17.33	1.82
2542	4,637,079	2,712,800	-0.08	284,235	166,284	2.63	53,359	9.70	1.98
2543	4,923,263	2,835,981	4.54	299,757	172,671	3.84	58,986	10.55	2.08
2544	5,133,836	2,910,338	2.62	321,239	182,108	5.47	66,194	12.22	2.27
2545	5,451,854	3,069,738	5.48	333,798	187,949	3.21	67,731	2.32	2.21
2546	5,917,368	3,272,881	6.62	370,206	204,760	8.94	79,693	17.66	2.43
2547	6,489,847	3,494,175	6.76	392,829	211,502	3.29	93,001	16.70	2.66
2548	7,087,660	3,653,433	4.56	434,974	224,213	6.01	186,331	3.28	2.63
		Average	5.70			7.72		7.52	

ที่มา : ตารางที่ 6.15 และตารางที่ 6.17

หมายเหตุ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีการปรับตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศใหม่ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา

ตารางที่ 6.17 สัดส่วนของแหล่งรายจ่ายเพื่อสุขภาพในภาพรวมของประเทศไทย พ.ศ. 2523 - พ.ศ. 2548 ในมูลค่า พ.ศ. 2531

แหล่งที่มาของเงิน	2523	2525	2527	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
1. ภาครัฐ																							
กระทรวงสาธารณสุข	17.76	19.07	16.50	14.04	12.58	11.53	11.16	12.95	14.82	15.58	17.87	19.67	20.15	21.69	24.44	23.57	22.10	21.02	19.16	21.25	20.03	19.78	19.75
กระทรวงอื่น	8.73	8.14	6.64	6.00	5.39	4.82	4.23	3.64	3.39	3.06	2.68	2.78	2.94	3.02	2.55	2.08	2.14	2.07	2.22	2.06	2.32	1.80	1.40
สวัสดิการข้าราชการ	2.61	3.50	3.43	3.93	3.74	3.51	3.35	3.44	3.69	3.71	4.30	4.98	4.91	5.28	5.50	5.95	5.34	5.69	5.97	6.13	6.13	5.04	6.66
สวัสดิการรัฐวิสาหกิจ	0.44	0.58	0.57	0.66	0.63	0.59	0.56	0.58	0.62	0.62	0.70	0.83	0.82	0.94	0.98	1.02	0.89	0.54	0.94	0.92	1.07	1.04	0.86
กองทุนทดแทนแรงงาน	0.40	0.44	0.48	0.33	0.36	0.39	0.38	0.35	0.45	0.48	0.50	0.58	0.60	0.62	0.70	0.59	0.49	0.42	0.40	0.37	0.40	0.38	0.35
ประกันสังคม	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.56	1.30	1.34	1.89	1.75	2.42	3.63	2.77	2.70	3.21	4.22	3.36	4.08	3.96	4.04
รวม	29.93	31.73	27.61	24.96	22.70	20.83	19.69	20.96	23.52	24.75	27.39	30.73	31.17	33.97	37.80	35.98	33.66	32.95	32.91	34.09	34.02	32.00	33.05
2. ภาคเอกชน																							
ประกันสุขภาพกับบริษัทเอกชน	0.88	0.91	0.90	0.95	1.00	1.06	1.11	1.12	1.11	1.12	1.12	1.15	2.19	2.44	2.66	2.82	2.88	2.43	2.61	2.92	3.01	3.20	3.19
ครัวเรือนและนายจ้าง	67.75	66.27	70.73	73.32	75.63	77.76	78.97	77.77	75.17	73.91	71.33	68.04	66.6	63.57	59.5	61.17	63.45	64.6	64.42	62.88	62.79	64.39	63.57
รวม	68.63	67.18	71.63	74.27	76.63	78.81	80.07	78.89	76.28	75.03	72.45	69.19	68.79	66.01	62.16	63.99	66.33	67.03	67.03	65.80	65.80	67.60	66.76
3. อื่นๆ																							
เงินช่วยเหลือต่างประเทศ	1.44	1.09	0.76	0.77	0.67	0.35	0.24	0.15	0.19	0.23	0.15	0.08	0.04	0.01	0.03	0.03	0.01	0.02	0.06	0.11	0.18	0.40	0.18
รวม (ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
รวมรายจ่ายเพื่อสุขภาพทั้งหมด (ล้านบาท)	34,916	42,246	60,187	73,275	80,184	89,968	99,033	111,635	116,955	127,368	143,634	149,962	161,255	172,438	176,935	162,025	166,284	172,671	182,108	187,949	204,760	211,502	224,213
อัตราเพิ่ม (%)	-	4.53	25.05	9.65	9.43	12.20	10.08	12.72	4.77	8.90	12.77	4.41	7.53	6.93	3.77	-9.45	2.63	3.84	5.47	3.21	8.94	3.29	6.02
ร้อยละของ GDP	3.82	4.14	5.29	5.83	5.82	5.77	5.66	5.74	5.54	5.58	5.81	5.51	5.43	5.58	5.96	5.97	6.13	6.09	6.26	6.12	6.24	6.05	6.14
ประชากร (ล้านคน)	46.45	48.49	50.40	52.65	52.61	54.54	55.45	56.34	56.66	57.37	58.58	58.72	59.28	59.79	60.46	61.15	61.58	61.77	62.09	62.55	62.94	62.53	62.20
รายจ่ายต่อคนต่อปี (บาท)	752	871	1,194	1,392	1,524	1,650	1,786	1,981	2,064	2,220	2,452	2,554	2,720	2,884	2,959	2,649	2,700	2,795	2,933	3,005	3,253	3,382	3,605
อัตราเพิ่ม (%)	-	15.82	37.08	16.58	9.51	8.23	8.27	10.94	4.17	7.56	10.44	4.16	6.50	6.03	2.60	-10.48	1.93	3.52	4.94	2.45	8.27	3.97	6.57

ที่มา : ตารางที่ 6.16

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย (ตารางที่ 6.18) พบว่า ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีรายจ่ายด้านสุขภาพที่ไม่สูงมากนัก เมื่อเป็นมูลค่าต่อประชากร แต่เมื่อคิดเป็นร้อยละต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศกลับมีค่าที่สูงกว่าประเทศอื่นๆ และรัฐยังมีส่วนแบ่งรายจ่ายด้านสุขภาพที่ต่ำกว่าภาคเอกชน โดยประชาชนยังเป็นผู้รับภาระส่วนใหญ่ในเรื่องรายจ่ายสุขภาพด้วยตนเอง

ตารางที่ 6.18 รายจ่ายด้านสุขภาพเปรียบเทียบประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย

ประเทศ	ค่าใช้จ่ายต่อหัว (USD)	% ของผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศ	สัดส่วนการจ่าย รัฐ : ประชาชน
อินโดนีเซีย	113	3.1	35.9 : 64.1
ฟิลิปปินส์	174	3.2	43.7 : 56.3
ศรีลังกา	121	3.5	45.0 : 55.0
มาเลเซีย	374	3.8	58.2 : 41.8
ไทย (2547)	145	6.1	32.0 : 67.6
สิงคโปร์	1,156	4.5	36.1 : 63.9
เกาหลีใต้	1,074	5.6	49.4 : 50.6

ที่มา : The world health report, 2006 (เป็นข้อมูล พ.ศ. 2546)

หมายเหตุ : ตัวเลข พ.ศ. 2547 คิดอัตรา 40 บาท ต่อ 1 USD

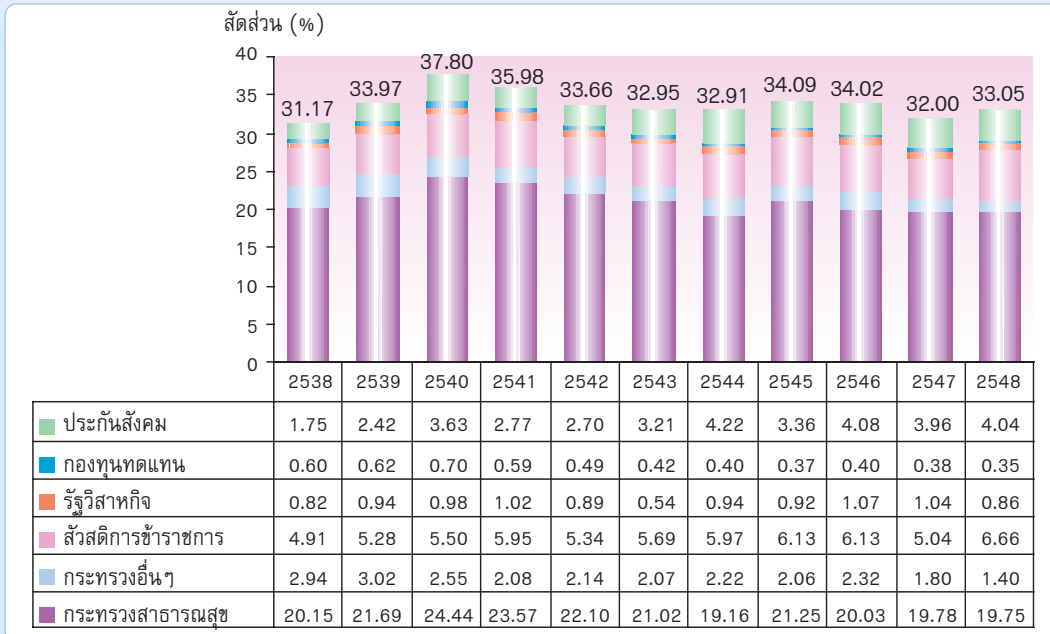
4.2 รายจ่ายสุขภาพภาครัฐ

แหล่งจ่ายที่ใหญ่ที่สุดของภาครัฐ คือ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยราชการส่วนกลาง ในช่วงทศวรรษ พ.ศ. 2523-2532 แหล่งเงินในภาครัฐมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 29.9 ใน พ.ศ. 2523 เป็นร้อยละ 19.7 ใน พ.ศ. 2532 หลังจาก พ.ศ. 2532 แหล่งเงินภาครัฐมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถึงร้อยละ 37.8 ใน พ.ศ. 2540 เนื่องจากเป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวและเติบโตต่อเนื่องอย่างรวดเร็ว แต่ในช่วงหลังภาวะวิกฤตเศรษฐกิจรัฐบาลต้องปรับลดงบประมาณ ทำให้แหล่งเงินภาครัฐมีแนวโน้มลดลงเป็นร้อยละ 32.9 ใน พ.ศ. 2544 และกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 34.1 ใน พ.ศ. 2545 ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากนโยบายสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

หากจำแนกแหล่งการเงินภาครัฐตามแหล่งที่มา จะพบว่า สัดส่วนของรายจ่ายสุขภาพจากกระทรวงสาธารณสุขนั้น มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 24.4 ใน พ.ศ. 2540 เป็นร้อยละ 19.7 ใน พ.ศ. 2548 ในขณะที่สัดส่วนของรายจ่ายสุขภาพจากสวัสดิการข้าราชการมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.5 ใน พ.ศ. 2540 เป็นร้อยละ 6.7 ใน พ.ศ. 2548 เช่นเดียวกับสัดส่วนของประกันสังคมที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.4 ใน พ.ศ. 2539 เป็นร้อยละ 4 ใน พ.ศ. 2548 (ภาพที่ 6.67)

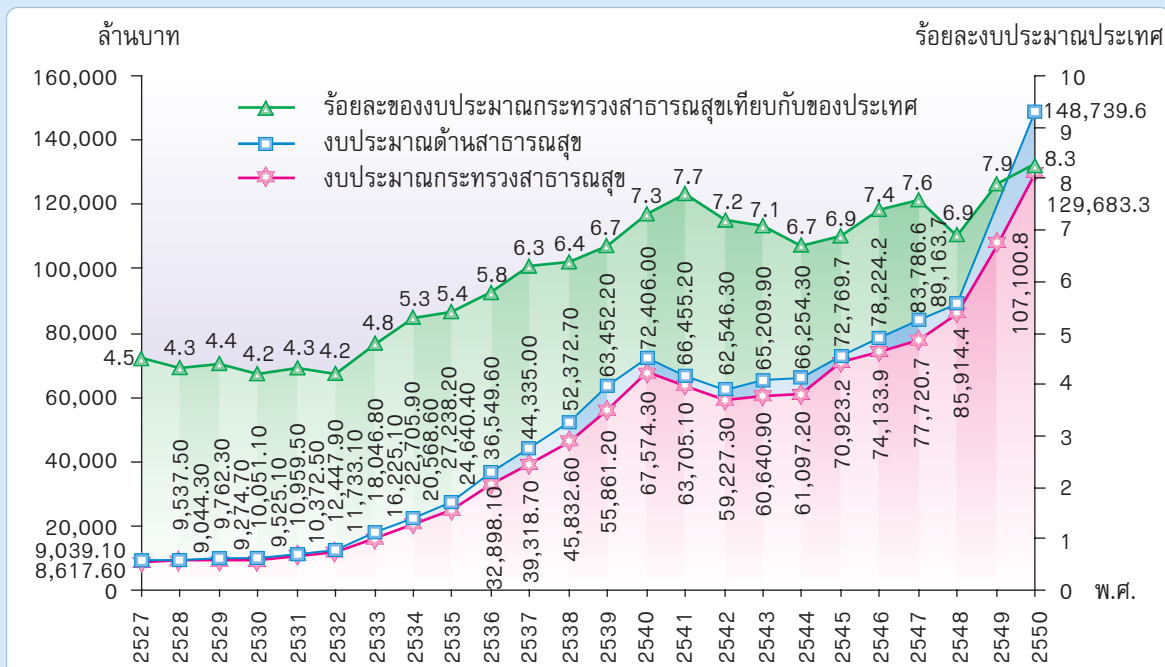
ภาพที่ 6.67 สัดส่วนรายจ่ายสุขภาพภาครัฐ พ.ศ. 2538 - 2548

ที่มา : ตารางที่ 6.17

เมื่อพิจารณาจากงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขจะเห็นว่าเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.7 ของงบประมาณทั้งประเทศ ใน พ.ศ. 2544 เป็นร้อยละ 7.6 และ 8.3 ของงบประมาณทั้งประเทศใน พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2550 ตามลำดับ (ภาพที่ 6.68) แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของภาครัฐที่มีต่อระบบบริการสาธารณสุขที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 6.68 งบประมาณด้านสุขภาพและงบประมาณกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2527 - พ.ศ. 2550

ที่มา : สำนักงบประมาณ

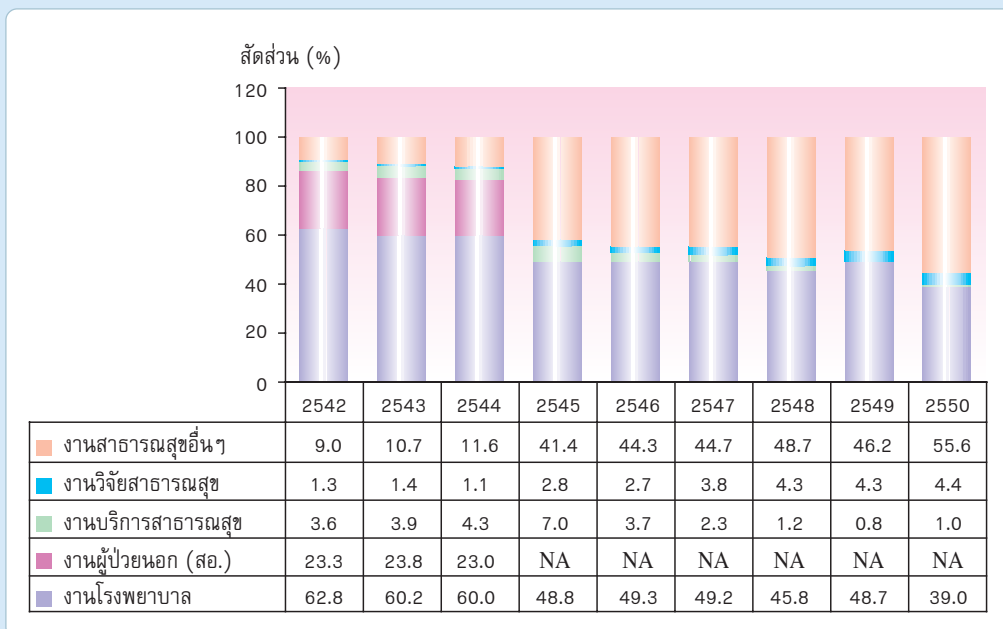
หมายเหตุ : พ.ศ. 2538 - 2550 งบประมาณกระทรวงสาธารณสุขรวมงบกองทุนหมุนเวียนประกันสุขภาพ (เดิมเป็นงบเงินทุนหมุนเวียนบัตรประกันสุขภาพ)

สำหรับการจัดสรรงบประมาณสุขภาพของภาครัฐ มีการให้ความสำคัญกับงานด้านการรักษาพยาบาลมา โดยตลอด จะเห็นได้จากงบประมาณร้อยละ 60-66 จัดสรรให้กับงานบริการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาล ในขณะที่ งบประมาณที่จัดสรรให้กับงานบริการที่สถานื่อนามัยมุ่งเน้นงานบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค มีเพียง งบประมาณร้อยละ 20-24 (ภาพที่ 6.69) และตั้งแต่ พ.ศ. 2545 มีการปรับโครงสร้างงบประมาณตามโครงการหลัก ประกันสุขภาพถ้วนหน้า และมีการปรับลดงบลงทุน ทำให้สัดส่วนงบประมาณของโรงพยาบาลลดลง แต่มีการเพิ่ม ขึ้นในส่วนของกองทุนหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (งานสาธารณสุขอื่นๆ) ซึ่งรวมงบประมาณของสถานื่อนามัยและ งานส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคเอาไว้ในงบประมาณส่วนดังกล่าว

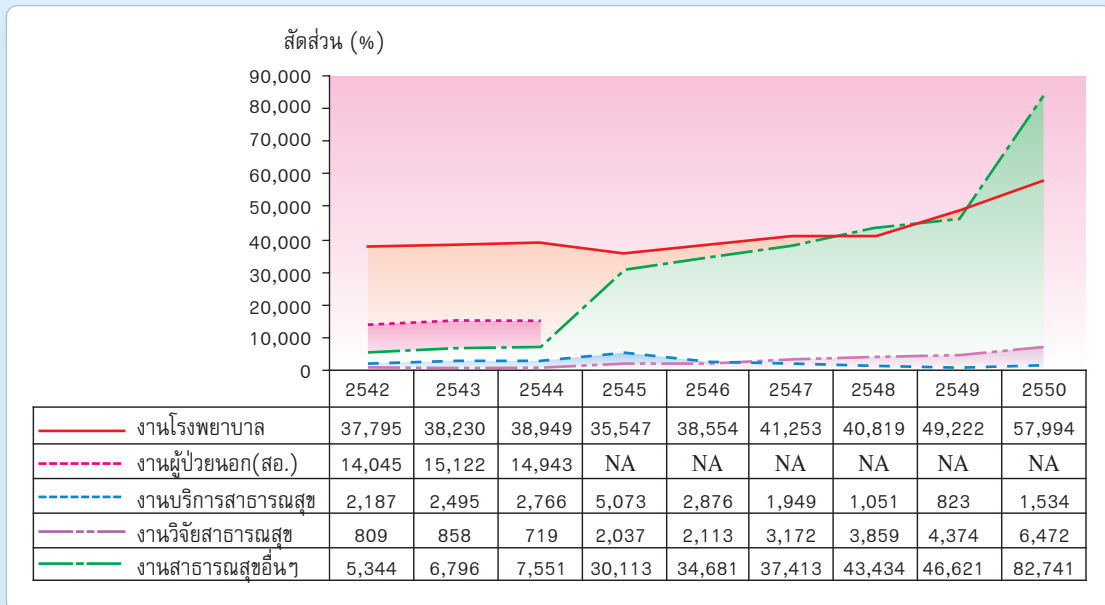
อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเป็นมูลค่างบประมาณ ก็ยังเห็นแนวโน้มของงบประมาณโรงพยาบาลที่เพิ่ม ขึ้น เนื่องจากงบประมาณโดยรวมของกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะงบประมาณสาธารณสุขอื่นๆ ที่เป็นกองทุน หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนจาก 30,113 ล้านบาทใน พ.ศ. 2545 เป็น 82,741 ล้านบาทใน พ.ศ. 2550 (ภาพที่ 6.70)

ภาพที่ 6.69 สัดส่วนงบประมาณด้านสาธารณสุข จำแนกตามหมวด พ.ศ. 2542-2550

ภาพที่ 6.70 งบประมาณด้านสาธารณสุข จำแนกตามหมวด พ.ศ. 2542-2550

ที่มา : สำนักงบประมาณ

หมายเหตุ : พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา สำนักงบประมาณได้นำตัวเลขงบประมาณงานผู้ป่วยนอก (สถานีอนามัย) มารวมไว้ในงานสาธารณสุขอื่น

4.3 รายจ่ายสุขภาพภาคเอกชนและครัวเรือน

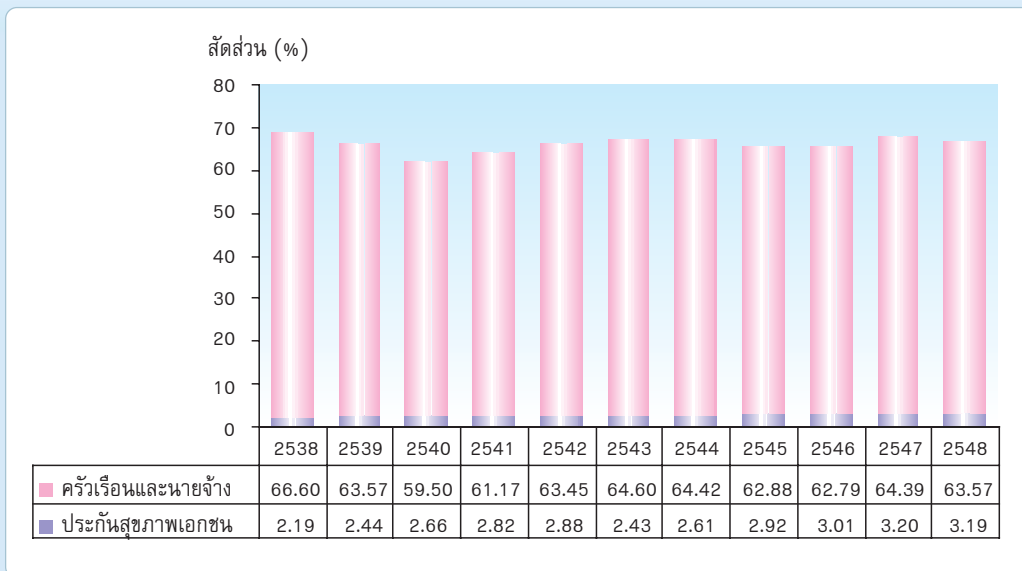
ภาคเอกชนมีแหล่งเงินจากครัวเรือนที่เป็นแหล่งจ่ายที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากประชาชนบางส่วนหรือบางครั้งต้องจ่ายเงินจากกระเป๋าทนเองเมื่อใช้บริการ โดยเฉพาะพฤติกรรมของประชาชนที่ยังนิยมการรักษาตัวเองด้วยการซื้อยามกินเอง หรือใช้บริการในสถานบริการที่ไม่สามารถใช้สิทธิการรักษาได้ เช่น คลินิกเอกชน และโรงพยาบาลเอกชน หรือไม่ได้ใช้บริการตามขั้นตอน หรือในพื้นที่ หรือในสถานบริการที่ระบุไว้ในสิทธิประโยชน์ ทำให้แหล่งเงินจากครัวเรือนมีบทบาทมากในการจัดบริการสุขภาพ

สัดส่วนของรายจ่ายสุขภาพภาคครัวเรือนมีค่าเกินกว่าร้อยละ 60 มาโดยตลอด (ตารางที่ 6.17 และ ภาพที่ 6.71) โดยใน พ.ศ. 2523 แหล่งเงินจากครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 68.6 เพิ่มขึ้นสูงสุดใน พ.ศ. 2532 เป็นร้อยละ 80.1 เนื่องจากการปรับลดงบประมาณภาครัฐ ทำให้ครัวเรือนต้องรับภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้น หลังจาก พ.ศ. 2532 จนถึงช่วงวิกฤตเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 แหล่งเงินจากครัวเรือนมีแนวโน้มที่มีสัดส่วนลดลงเรื่อย ๆ เป็นร้อยละ 62.2 และกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 67.03 ใน พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ งบประมาณภาครัฐมีการปรับลดลง และใน พ.ศ. 2548 มีสัดส่วนร้อยละ 66.77 ซึ่งลดลงเล็กน้อย ถึงแม้ว่ารัฐจะมีนโยบายสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า อันแสดงให้เห็นว่า การใช้บริการที่ไม่ได้อยู่ในสิทธิประโยชน์ของหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ยังคงสูงอยู่ โดยเฉพาะการซื้อยามกินเอง การใช้คลินิกเอกชน และการใช้บริการข้ามขั้นตอนหรือข้ามเขตพื้นที่ ที่ประชาชนยังคงต้องจ่ายเงินเองเมื่อไปใช้บริการ

เมื่อจำแนกตามแหล่งที่มาของรายจ่ายสุขภาพภาคเอกชน จะพบว่าส่วนใหญ่จะมาจากภาคครัวเรือนและนายจ้าง มากกว่าจากการประกันสุขภาพภาคเอกชน โดยแนวโน้มของสัดส่วนรายจ่ายจากการประกันสุขภาพเอกชน เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 2.2 ใน พ.ศ. 2538 เป็นร้อยละ 3.2 ใน พ.ศ. 2548 แต่ก็นับว่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับรายจ่ายจากครัวเรือนและนายจ้าง (ภาพที่ 6.72)

ภาพที่ 6.71 สัดส่วนรายจ่ายสุขภาพภาคเอกชน พ.ศ. 2538 - 2548

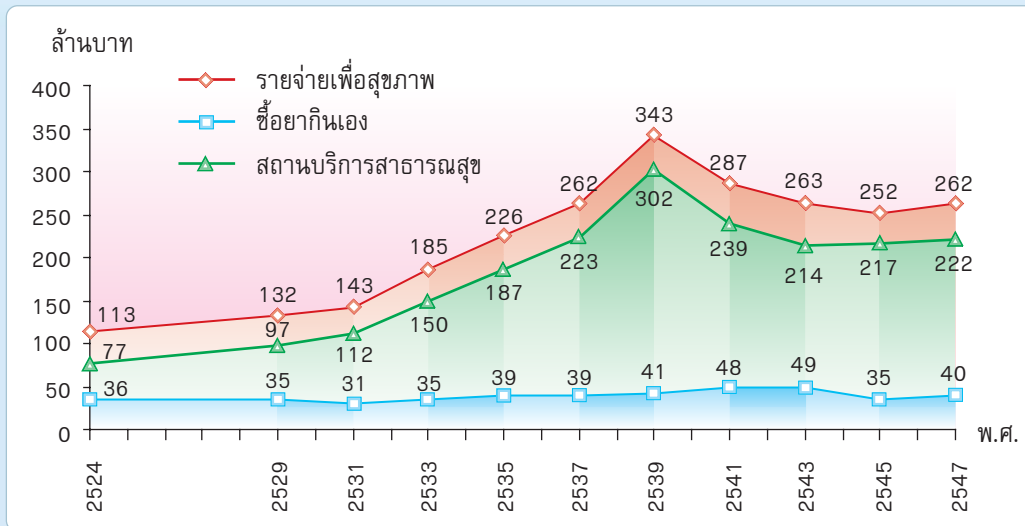
ที่มา : ตารางที่ 6.17

แบบแผนรายจ่ายด้านสุขภาพของครุฑเรือน ได้จากการสำรวจรายได้และรายจ่ายของครุฑเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งสำรวจทุก 5 ปี มาตั้งแต่ พ.ศ. 2519, 2524, 2529 และสำรวจทุก 2 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 จนถึง พ.ศ. 2547 รายจ่ายสุขภาพของครุฑเรือนไทยได้แสดงไว้ในตารางที่ 6.19 รายจ่ายเพื่อสุขภาพในช่วง พ.ศ. 2524 - 2539 ค่อนข้างคงที่อยู่ระหว่างร้อยละ 3.6 - 3.9 ของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครุฑเรือนในแต่ละเดือน และเริ่มมีแนวโน้มลดลงเป็นร้อยละ 3.2 ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ เป็นต้นมา จนถึง พ.ศ. 2547 เหลือร้อยละ 2.4 ของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครุฑเรือนในแต่ละเดือน โดยมีข้อสังเกตที่สำคัญ คือ

1) รายจ่ายเพื่อสุขภาพของครุฑเรือนสำหรับการซื้อยากินเอง มีสัดส่วนลดลงตามลำดับ จากร้อยละ 31.9 ใน พ.ศ. 2524 เหลือร้อยละ 11.9 ใน พ.ศ. 2539 ในทางตรงกันข้าม สัดส่วนของรายจ่ายที่ซื้อบริการในสถานพยาบาล (ซึ่งในที่นี้รวมถึงการบริโภคน้ำด้วย) ทั้งคลินิกเอกชน รพ.รัฐ และเอกชน เป็นต้น มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอดจากร้อยละ 68.1 ใน พ.ศ. 2524 เป็นร้อยละ 88.0 ใน พ.ศ. 2539 แนวโน้มดังกล่าวเกิดการเปลี่ยนแปลงเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ใน พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทำให้ประชาชนหันมาซื้อยากินเองเพิ่มมากขึ้นเป็นร้อยละ 18.6 ใน พ.ศ. 2543 รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายที่ซื้อบริการจากสถานพยาบาลลดลง เมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัวใน พ.ศ. 2545 ประชาชนมีรายจ่ายในการซื้อยากินเองลดลงเหลือร้อยละ 15.3 และกลับมามีค่าใช้จ่ายที่ซื้อบริการจากสถานพยาบาลเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะสถานพยาบาลเอกชน (ภาพที่ 6.72 และตารางที่ 6.19)

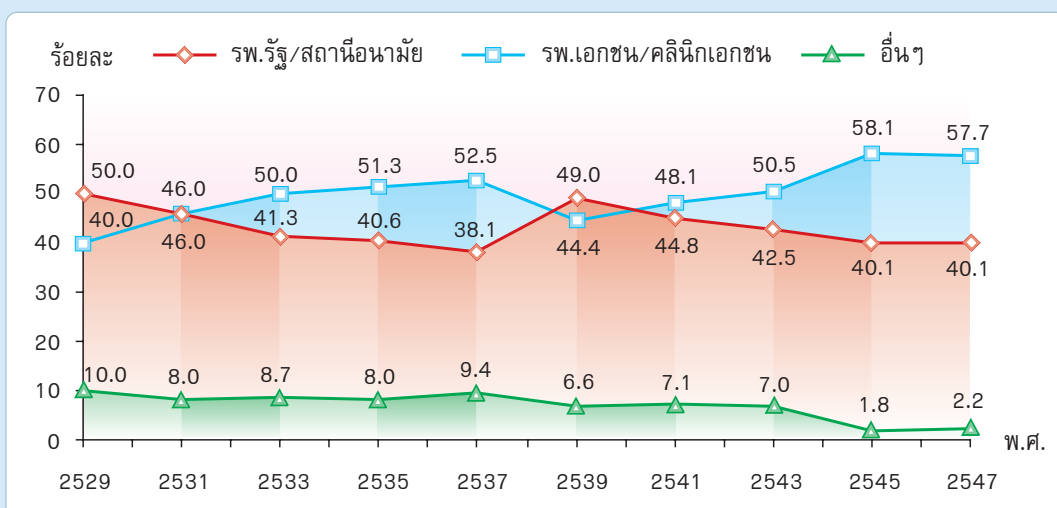
ภาพที่ 6.72 รายจ่ายเพื่อสุขภาพของครัวเรือน พ.ศ. 2524 - พ.ศ. 2547

ที่มา : รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2) รายจ่ายด้านสุขภาพเพื่อรับบริการในสถานบริการ มีสัดส่วนสูงขึ้นในสถานบริการภาคเอกชน ในขณะที่ภาครัฐลดลง จากภาพที่ 6.73 จะเห็นได้ว่า รายจ่ายเพื่อสุขภาพของครัวเรือนเพื่อซื้อบริการที่ภาคเอกชน ทั้งคลินิกและโรงพยาบาลเอกชนมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 40 ใน พ.ศ. 2529 เป็นร้อยละ 52.5 ใน พ.ศ. 2537 ในทางตรงกันข้าม รายจ่ายของครัวเรือนสำหรับบริการที่ รพ.รัฐและสถานื่อนามัยนั้น มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 50 ใน พ.ศ. 2529 เป็นร้อยละ 38.1 ใน พ.ศ. 2537 แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจระยะแรกครัวเรือนมีแนวโน้มไปใช้บริการที่โรงพยาบาลรัฐและสถานื่อนามัยเพิ่มขึ้นและไปโรงพยาบาล / คลินิกเอกชนลดลง สำหรับบริการอื่น ๆ เช่น บริการทันตกรรม ตรวจวัดสายตาประกอบแว่น เป็นต้น มีสัดส่วนระหว่างร้อยละ 8-10 ของรายจ่ายเพื่อสุขภาพของครัวเรือนและมีข้อน่าสังเกตว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว รายจ่ายของครัวเรือนสำหรับบริการที่โรงพยาบาล / คลินิกเอกชนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 57.7 ใน พ.ศ. 2547

ภาพที่ 6.73 สัดส่วนรายจ่ายเพื่อสุขภาพของครัวเรือน พ.ศ. 2529 - พ.ศ. 2547

ที่มา : รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 6.19 แบบแผนรายจ่ายเพื่อสุขภาพของครัวเรือน (บาทต่อเดือน) พ.ศ. 2524 - พ.ศ. 2547

แบบแผนรายจ่าย เพื่อสุขภาพของครัวเรือน	2524		2529		2531		2533		2535		2537		2539		2541		2543		2544		2545		2547	
	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%
ขนาดของครัวเรือน (คน)	4.5	-	4.3	-	4.0	-	4.1	-	3.9	-	3.8	-	3.7	-	3.7	-	3.6	-	3.6	-	3.5	-	3.4	-
รายจ่ายทั้งหมด / เดือน	3,374	-	3,783	-	4,161	-	5,437	-	6,529	-	7,567	-	9,190	-	10,389	-	9,848	-	10,025	-	10,889	-	12,297	-
รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค/ เดือน	3,151	-	3,486	-	3,804	-	4,942	-	5,892	-	6,787	-	8,072	-	8,966	-	8,558	-	8,758	-	9,601	-	10,885	-
รายจ่ายเพื่อสุขภาพ / เดือน	113	3.6	132	3.8	143	3.9	185	3.7	226	3.8	262	3.9	343	4.2	287	3.2	263	3.1	264	3.0	252	2.6	262	2.4
ชื่อยากินเอง	36	31.9	35	26.5	31	21.7	35	18.9	39	17.3	39	14.9	41	11.9	48	16.7	49	18.6	46	17.4	35	13.9	40	15.3
สถานบริการสาธารณสุข	77	68.1	97	73.5	112	78.3	150	81.1	187	82.7	223	85.1	302	88.0	239	83.3	214	81.4	218	82.6	217	86.1	222	84.7
- รพ.รัฐ / สถานีอนามัย	-	-	48	50	52	46	62	41.3	76	40.6	85	38.1	148	49.0	107	44.8	91	42.5	98	45.0	87	40.1	89	40.1
- รพ.เอกชน / คลินิกเอกชน	-	-	39	40	51	46	75	50.0	96	51.3	117	52.5	134	44.4	115	48.1	108	50.5	110	50.4	126	58.1	128	57.7
- อื่น ๆ	-	-	10	10	9	8	13	8.7	15	8.0	21	9.4	20	6.6	17	7.1	15	7.0	10	4.6	4	1.8	5	2.2

ที่มา : รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ